

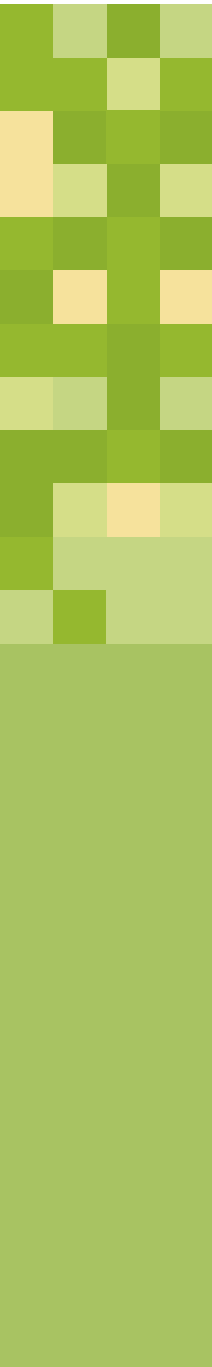
Gofalu am Les Anifeiliaid wrth eu Cludo

Cyngor i gludwyr gwartheg

Llywodraeth Cynulliad Cymru
Welsh Assembly Government

Os hoffech gyfarwyddiadau manwl, ffurflenni neu
fwy o gyngor, ewch ar y wefan:

www.cymru.gov.uk/llesanifeiliaid

neu cysylltwch â:

Swyddfa'r Prif Swyddog Milfeddygol
Llywodraeth Cynulliad Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

Ffôn: 02920 823059

ISBN 978 0 7504 4758 4

© Hawffraint y Goron Gorffennaf 2008

CMK-22-01-096

DI350809

Daeth Rheoliad newydd gan yr UE ar gyfer cludo anifeiliaid i rym ar 5 Ionawr 2007.

Os ydych chi'n cludo gwartheg, dylech ofalu'ch bod yn gwybod am y rheolau a'r trefniadau newydd sy'n effeithio arnoch chi. Nod y rheolau yw gofalu am les gwartheg wrth eu cludo.

Daeth y rheolau i rym ar 5 Ionawr 2007 ac maen nhw'n effeithio ar unrhyw un sy'n cludo anifail asgwrn cefn fel rhan o weithgarwch economaidd.

Bydd gofyn i unrhyw un sy'n cludo gwartheg ystyried nifer o bwyntiau penodol. Mae disgrifiad bras ohonyn nhw yn y daflen hon. Cewch gyngor a gwybodaeth fanylach ar y wefan: www.cymru.gov.uk/llesanifeiliaid

Ydy'r rheolau newydd yn effeithio arnoch chi?

Mae'r Rheoliad yn effeithio ar bawb sy'n cludo anifeiliaid at bwrpas economaidd. Ym Mhrydain, mae hyn yn golygu cludo anifeiliaid at bwrpas gweithgarwch masnachol neu fusnes gyda'r bwriad o wneud elw, boed yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol, i berson neu gwmni sy'n gysylltiedig â'u cludo. Nid yw'r Rheoliad yn ymwneud â:

- Cludo anifail at bwrpas nad yw'n weithgarwch economaidd.
- Cludo anifail i bractis neu filfeddygfa o dan gyngor milfeddygol.

Eithriadau

Mae ffermwyr sy'n cludo'u hanifeiliaid hyd at 50km (tua 31 milltir) o'u fferm yn eu cerbyd eu hunain yn cael eu heithrio o rannau o'r Rheoliad ond bydd dal gofyn iddynt **fodloni'r amodau cludo cyffredinol** (sy'n cael eu disgrifio ar y dudalen nesaf).

Un o'r amodau hynny yw bod yr anifail yn ffit i deithio. Gyda'r amod hwn fel arfer, ni chaiff y ffermwr gludo anifail sy'n feichiog iawn (yn ystod 10% olaf ei feichiogrwydd), lloi newydd eu geni lle nad yw'r bogail wedi llwyr wella neu fuchod sydd wedi geni llo yn y 7 diwrnod diwethaf. Fodd bynnag, bydd ffermwr (neu gludwr) yn cael cludo'r anifeiliaid hyn ar deithiau byr o lai na 50km (e.e. rhwng safleoedd ac o fewn safleoedd y fferm) os mai diben eu cludo fydd gwella amodau'r geni. Ni ddylai'r teithiau hyn achosi poen na dioddefaint diangen.

Ceir mwy o wybodaeth ynghylch beth mae 'ffit i deithio' yn ei olygu ar y wefan: www.cymru.gov.uk/llesanifeiliaid

Yn ôl y Rheoliad, rhaid i bawb sy'n cludo anifail ar unrhyw daith wneud yn siŵr:

- Na chaiff anifail ei gludo mewn ffordd fyddai'n debygol o achosi poen neu ddioddefaint diangen iddo.
- Bod y daith mor fyr â phosibl.
- Bod yr anifail yn ffit i deithio.

- Bod y rheini sy'n trin yr anifail wedi'u hyfforddi ac yn gymwys i wneud hynny.
- Bod y cerbyd a'i gyfleusterau llwytho a dadlwytho wedi'u dylunio, eu hadeiladu a'u cynnal i osgoi anafiadau a dioddefaint.
- Bod anifeiliaid yn cael dŵr, bwyd a gorffwys yn ôl yr angen, a bod digon o lawr ganddynt a digon o uchder yn y cerbyd.
- Os nad ydych yn allforio'r anifail, bod gennych ddogfen sy'n dangos y canlynol: o ble daeth yr anifail; ei berchennog; man cychwyn y daith a phen y daith; dyddiad cychwyn y daith a hyd tebygol y daith (y Dystysgrif Cludo Anifeiliaid yw'r ddogfen hon fel arfer).

Mae gofynion ychwanegol os ydych yn cludo gwartheg ar deithiau 'byr' dros 65km (tua 40 milltir) sy'n para hyd at 8 awr. Rhaid i gludwyr:

- Fod wedi cael tystysgrif awdurdodi cludwyr Math 1.
- Sicrhau (o 5 Ionawr 2008) bod gan yrwyr a'u cynorthwywyr dystysgrif cymhwysedd.
- Dangos bod ganddynt staff ac offer i gludo anifeiliaid mewn ffordd briodol ac nad oes cofnod iddynt dorri deddfwriaeth lles anifeiliaid yn y 3 blynedd diwethaf.

Yn ogystal â'r uchod, mae nifer o ofynion eraill ar gyfer teithiau 'hir' o fwy nag 8 awr. Rhaid i gludwyr gwartheg:

- Fod wedi cael tystysgrif awdurdodi cludwyr Math 2.
- Gofalu bod unrhyw gerbyd sy'n cael ei ddefnyddio i gludo gwartheg yn cael ei archwilio a'i gymeradwyo.
- Gofalu bod ganddynt gynlluniau wrth gefn ar gyfer argyfwng.
- Llenwi Log y Daith wrth allforio gwartheg.

Gofynion penodol

Amserau teithio

Nid yw'r amserau teithio a gorffwys wedi newid ers y rheolau diwethaf.

Amserau teithio mwyaf (oriau)

	Cerbyd safonol sylfaenol	Cerbyd o safon uwch		
		Teithio	Gorffwys	Teithio
Gwartheg	8	14	1	14
Lloi sugno	8	9	1	9

- Mae'r amser teithio yn cychwyn wrth lwytho'r anifail cyntaf ac yn gorffen wrth ddadlwytho'r anifail olaf.
- Mae'r amser a dreulir ar longau Roll-on/ Roll-off (Ro-Ro) yn cyfrif at hyd y daith.

- Nid yw'r amser a dreulir mewn llociau ar longau gwartheg arbennig yn cyfrif at amser y daith cyn belled â bod rhai amodau yn cael eu bodloni.
- Nid yw'r amser a dreulir mewn awyren yn cyfrif at amser y daith.

Onglau rampiau ar gyfer llwytho a dadlwytho

Mae'r rheoliad yn pennu ongl uchaf newydd o:

- 20°00' ar gyfer lloi (36.4% o lethr, yn cyfateb i oleddf o 4 dros bellter o 11).
- 26°34' ar gyfer gwartheg (50% o lethr, yn cyfateb i oleddf o 4 dros bellter o 8).

Os oes gennych gerbyd a threilar gafodd eu hadeiladu a'u defnyddio cyn 5 Ionawr 2007 a'u bod yn cydymffurfio â'r hen reol ar onglau rampiau, gallwch barhau i'w defnyddio **ym Mhrydain** tan 4 Ionawr 2012 os nad yw'n ymarferol neu'n economaidd eu haddasu i gydymffurfio â'r rheol newydd.

Cadw ar wahân

Rhaid trin a chludo gwartheg ar wahân i anifeiliaid eraill*. Rhaid cadw'r canlynol hefyd ar wahân:

- Gwartheg o oed neu faint gwahanol iawn*.
- Gwrywod a benywod rhywiol aeddfed.

* Nid oes angen cadw at y rheol hon os ydy'r anifeiliaid wedi'u magu ag anifeiliaid eraill; os ydynt yn gyfarwydd â'i gilydd a lle byddai'u gwahanu yn achosi gofid; a buchod â lloi dibynnol wrth droed.

- Gwartheg â chyrn a gwartheg heb gyrn*.
- Anifeiliaid fyddai'n ymladd â'i gilydd.
- Anifeiliaid wedi'u clymu ac anifeiliaid heb eu clymu

Faint o le i'w neilltuo

Nid yw faint o le sydd angen ei neilltuo wedi newid ers y rheolau diwethaf.

Categori	Pwysau bras (kg)	Arwynebedd (m ² /anifail)
Lloi bach	50	0.30 - 0.40
Lloi canolig eu maint	110	0.40 - 0.70
Lloi tew	200	0.70 - 0.95
Gwartheg canolig eu maint	325	0.95 - 1.30
Gwartheg trwm	550	1.30 - 1.60
Gwartheg trwm iawn	>700	>1.60

Tymheredd y cerbyd

Rhaid gofalu nad yw'r tymheredd yn y cerbyd yn cwmpo o dan 0°C yn ystod taith o fwy nag 8 awr.

* Nid oes angen cadw at y rheol hon os ydy'r anifeiliaid wedi'u magu ag anifeiliaid eraill; os ydynt yn gyfarwydd â'i gilydd a lle byddai'u gwahanu yn achosi gofid; a buchod â lloi dibynnol wrth droed.

Cludo lloi

- Yn ôl cyfraith yr UE, anifail o deulu'r gwartheg 6 mis oed neu lai yw llo.
- Nid yw llo sydd â bogail heb wella yn ffit i deithio.
- Ni chaiff lloi o dan 10 diwrnod oed deithio mwy na 100km (tua 62 milltir). Nid yw'r Rheoliad yn ystyried eu bod yn ffit i deithio ymhellach na hynny.
- Rhaid i lo 14 diwrnod oed neu lai sy'n mynd ar daith o fwy nag 8 awr gael teithio gyda'i fam.
- Rhaid i loi deithio ar wely addas i'w cadw'n gynnes ac yn gyfforddus.

Cludo buchod cyflo a buchod sydd newydd fwrw llo

- Nid yw buchod yn ystod 10% olaf eu beichiogrwydd (tua 27 diwrnod) neu sydd wedi bwrw llo yn yr wythnos ddiwethaf, yn ffit i deithio. Nid ydynt yn ffit chwaith i'w gwerthu mewn marchnad.
- Mae hawl gennych symud buchod cyflo sydd wedi adweithio'n bositif i brawf TB o dan oruchwyliaeth Iechyd Anifeiliaid.
- Pan fydd gwartheg sy'n llaetha'n cael eu cludo heb eu lloi sugno, mae'n rhaid eu godro o leiaf bob 12 awr.

Partisiynau ar gerbydau

Nid yw'r Rheoliad yn diffinio dimensiynau partisiynau ond rhaid:

- Iddynt fod yn ddigon cryf i ddal pwysau'r anifail.
- Bod modd eu gosod yn gyflym ac yn rhwydd.

Ar gerbydau sy'n cael eu defnyddio ar gyfer teithiau dros 8 awr, rhaid bod partisiynau:

- Wedi'u gosod er mwyn ichi allu rhannu'r cerbyd a'u
- Symud yn ôl anghenion yr anifail sy'n cael ei gludo.

Maint y Rhaniadau yn y Cerbyd

Nid yw'r Rheoliad yn pennu dimensiynau, ond y cyngor ar yr arfer gorau, o hyd, yw:

- Rhaniad hyd at 3.7m o hyd ar gyfer gwartheg llawndwf.
- Rhaniad hyd at 2.5m o hyd ar gyfer lloi.

Cyngor pellach

Mae'r daflen hon yn crynhoi gofynion Rheoliad yr UE mewn cysylltiad â gwartheg. Mae taflenni eraill wedi'u cyhoeddi ar gyfer defaid, geifr, moch, ceffylau a dofednod.